

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده علوم اجتماعی و روانشناسی، گروه روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش: روانسنجی

عنوان:

ویژگی های روانسنجی مقیاس کفایت اجتماعی و رابطه آن با هوش هیجانی در دانشجویان

دانشگاههای آزاد تهران

استاد راهنما:

دکتر شیرین کوشکی

استاد مشاور:

دکتر فاطمه گلشنی

پژوهشگر:

فاطمه ابراهیمی

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به

پدر و مادر عزیزم

و همسر فداکارم

به پاس محبت هایتان

شما را ارجمند می‌نهم و این ناچیزترین را تقدیمتان می‌دارم.

با سپاس و تشکر

از زحمات بی شائبه سرکار خانم دکتر شیرین کوشکی در مقام استاد راهنما و سرکار خانم دکتر فاطمه گلشنی در مقام استاد مشاور و سرکار خانم دکتر سوزان امامی پور در مقام استاد داور که با راهنمایی های ارزشمند و پیرارجشان آموخته های خویش را چون چراغی فرا روی من نهادند.

تعه‌دنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب فاطمه ابراهیمی دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپوسته به شماره دانشجویی ۸۹۰۹۳۹۸۲۲۰۰ در رشته روانسنجی، سنجش و اندازه گیری که در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۱ از پایان نامه خود تحت عنوان: ویژگی های روانسنجی مقیاس کفایت اجتماعی و رابطه آن با هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاههای آزاد تهران کسب نمرة ۱۸ و با درجه عالی دفاع نموده ام، بدینوسیله متعهد می شوم:

۱- این پایان نامه، حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده ام، مطابق ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست، ذکر و درج کرده ام.

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه را داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد، مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی: فاطمه ابراهیمی
تاریخ و امضاء
۹۱، ۱۱، ۲۱

بسمه تعالی

در تاریخ ۱۳۹۱/۱۱/۲۱

دانشجوی کارشناسی ارشد خانم فاطمه ابراهیمی از پایان نامه خود دفاع

نموده و با نمره ۱۸ به حروف هجده و با درجه عالی مورد تصویب قرار

گرفت.

امضاء استاد راهنما

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
-------	------

چکیده

فصل یکم : معرفی پژوهش

مقدمه	۲
بیان مسأله	۴
اهمیت و ضرورت پژوهش	۹
اهداف پژوهش	۹
پرسشهای پژوهش	۹
تعاریف متغیرها و اصطلاحات	۱۰

فصل دوم: بررسی پیشینه پژوهش

تعریف کفایت اجتماعی	۱۳
تاریخچه نظریه های کفایت اجتماعی	۱۵
مدل پردازش اطلاعات- اجتماعی	۱۶
مدل سه- وجهی کفایت اجتماعی	۱۸
منشور کفایت اجتماعی	۲۰
مدل چهار بعدی	۲۱
تعریف هوش هیجانی	۲۴
تفاوت هوش هیجانی و هوش شناختی	۲۶
تاریخچه نظریه های هوش هیجانی	۲۷
مدل توانایی	۳۱
مدل ترکیبی	۳۳

۳۴ هوش هیجانی و ارتباطات
۳۵ هوش هیجانی و رفتار اجتماعی
۳۶ مروری بر تحقیقات انجام شده

فصل سوم: روش پژوهش

۴۵ طرح پژوهش
۴۵ جامعه آماری، نمونه و روش نمونه برداری
۴۵ ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۹ روش اجرا
۴۹ روش تجزیه و تحلیل داده ها

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات

۵۱ آماری توصیفی
۵۵ آماری استنباطی

فصل پنجم: بحث و تفسیر

۷۴ بحث و نتیجه گیری
۷۷ محدودیت ها
۷۸ پیشنهادها

منابع

۸۰ منابع فارسی
۸۴ منابع انگلیسی

پیوست

۸۸ نمودارها

۹۹ پرسشنامه کفایت اجتماعی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۱	جدول ۴-۱ توزیع فراوانی و درصد سنی گروه مورد مطالعه
۵۲	جدول ۴-۲ توزیع فراوانی و درصد جنسیت گروه مورد مطالعه
۵۲	جدول ۴-۳ توزیع فراوانی و درصد مقطع تحصیلی گروه مورد مطالعه
۵۳	جدول ۴-۴ توزیع فراوانی و درصد وضعیت تأهل گروه مورد مطالعه
۵۴	جدول ۴-۵ آماره‌های مقیاس کفایت اجتماعی تفکیک سوال‌ها برای کل نمونه
۵۶	جدول ۴-۶ هم‌پهنایی درونی سؤالات مقیاس کفایت اجتماعی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ
۵۸	جدول ۴-۷ اندازه KMO و نتیجه آزمون کرویت بارتلت
۵۹	جدول ۴-۸ اشتراک متغیرها قبل از استخراج عامل‌ها
۶۱	جدول ۴-۹ مشخصه‌های آماری اولیه حاصل از تحلیل عامل
۶۲	جدول ۴-۱۰ مجذورات و بارعاملی چرخش یافته ۵ عامل با ارزش ویژه بیشتر از یک
۶۳	جدول ۴-۱۱ ماتریس عامل‌های استخراج شده با روش تحلیل مؤلفه‌های اصلی بعد از چرخش
۶۶	جدول ۴-۱۲ شاخص‌های آماری مجموعه عامل‌های اجتماعی
۶۷	جدول ۴-۱۳ مجموع ۵ عامل نام‌گذاری شده مقیاس کفایت اجتماعی همراه با سؤالات و اعتبار مربوط به آن
۶۸	جدول ۴-۱۴ ماتریس همبستگی میان متغیرهای پژوهش (N=۱۶۰)
۷۰	جدول ۴-۱۵ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T خرده مقیاس ۱
۷۰	جدول ۴-۱۶ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T خرده مقیاس ۲
۷۱	جدول ۴-۱۷ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T خرده مقیاس ۳
۷۱	جدول ۴-۱۸ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T خرده مقیاس ۴
۷۱	جدول ۴-۱۹ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T خرده مقیاس ۵
۷۲	جدول ۴-۲۰ فاصله نمره‌ها رتبه درصدی، Zn، T کل مقیاس کفایت اجتماعی

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار ۱-۴ فروانی گروه سنی جامعه مورد مطالعه	۸۸
نمودار ۲-۴ فروانی جنسیت جامعه مورد مطالعه	۸۹
نمودار ۳-۴ فروانی گروه تحصیلی جامعه مورد مطالعه	۹۰
نمودار ۴-۴ فروانی وضعیت تأهل جامعه مورد مطالعه	۹۱
نمودار ۵-۴ (طرح Scree)	۹۲
نمودار ۶-۴ فروانی نمرات در عامل اول (روابط آغازین واولیه) جامعه مورد مطالعه	۹۳
نمودار ۷-۴ فروانی نمرات در عامل دوم (حل تعارض) جامعه مورد مطالعه	۹۴
نمودار ۸-۴ فروانی نمرات در عامل سوم (خودافشاگری) جامعه مورد مطالعه	۹۵
نمودار ۹-۴ فروانی نمرات در عامل چهارم (فراهم کردن حمایت عاطفی) جامعه مورد مطالعه	۹۶
نمودار ۱۰-۴ فروانی نمرات در عامل پنجم (بیان تأثیرگذار) جامعه مورد مطالعه	۹۷
نمودار ۱۱-۴ فروانی نمرات کل کفایت اجتماعی، جامعه مورد مطالعه	۹۸

چکیده

پژوهش حاضر ویژگیهای روانسنجی مقیاس کفایت اجتماعی را در بین دانشجویان مورد مطالعه قرار می‌دهد. بدین منظور یک گروه نمونه با حجم ۴۲۱ نفر (۲۲۸ مرد و ۱۹۳ زن) از طریق نمونه برداری چند مرحله ای تصادفی انتخاب و به پرسشنامه ۴۰ سؤالی پاسخ دادند. نتایج حاصل از اعتباریابی و تحلیل عاملی نشان داد ضریب اعتبار مقیاس از طریق فرمول کلی آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۹۸ است. تحلیل مؤلفه های اصلی با چرخش واریماکس نشان می‌دهد که پرسشنامه مذکور از پنج خرده مقیاس روابط آغازین و اولیه، حل تعارض، خودافشاگری، فراهم کردن حمایت عاطفی، بیان تأثیر گذار، اشباع شده است که در حدود ۴۰/۳۳۷ درصد از واریانس را تبیین می‌کند. برای تعیین رابطه بین عاملهای کفایت اجتماعی و نمره کلی هوش هیجانی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد بین مقیاس کفایت اجتماعی و خرده مقیاس های آن، روابط آغازین و اولیه و بیان تأثیر گذار با هوش هیجانی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد، به جزء در مورد خرده مقیاس های (حل تعارض، خودافشاگری، فراهم کردن حمایت عاطفی) رابطه معناداری بدست نیامد.

واژه های کلیدی: کفایت اجتماعی، هوش هیجانی، اعتبار، روایی، و دانشجو

فصل یکم

معرفی پژوهش

مقدمه

انسان در طول پدیدآیی و تحول روان شناختی خود، به تدریج به مهارت ها و کفایت هایی دست می یابد که در واقع وی را در برآورده ساختن نیازمندیهای لازم برای زندگی اجتماعی مستقل، موفق می سازد. بدون دست یابی به این مهارت ها سلامت زندگی فرد، دچار اختلال خواهد شد. از موضوعاتی که سال های اخیر توجه زیادی بدان شده است، مبحث تعامل اجتماعی ماهرانه می باشد. در همین رابطه سگرین^۱ (۱۹۹۲) خاطر نشان می سازد که تقریباً پژوهشگران تمام رشته های علوم رفتاری به مفاهیم مهارت ها و کفایت های اجتماعی^۲ علاقه مند شده اند. این نکته که برخی انسان ها تعامل گران ماهری هستند، باعث شده تا پژوهش های دقیق و منظمی درباره ماهیت و کارکردهای تعامل و کفایت اجتماعی انجام شود.

کفایت اجتماعی یکی از سازه های اصلی بهداشت روانی تلقی شده است که در بررسی آن، باید تبادل های شخصی- محیط با نظم و ترتیبات فرهنگی و بومی شناختی زمینه های رشدی را در نظر گرفت. همین طور این سازه مرکب از چهار دسته از مهارت های شناختی، رفتاری، هیجانی و انگیزشی است (دیوایس و فلنر^۳، ۱۹۹۶).

کفایت اجتماعی، نظام پیچیده ی از شناخت، انگیزه ها، توانایی ها، سنت ها، مهارت ها و نیز تجربه های اجتماعی است. آرگایل^۴ (۱۹۸۳) این نکته را ذکر کرد که کفایت اجتماعی، داشتن قابلیت ها و مهارت هایی است که فرد را قادر می سازد تا اثرات مطلوب و مورد نظر را در روابط اجتماعی پدید آورد. تراور و همکاران^۵ (۱۹۷۸) معتقدند که کفایت اجتماعی، داشتن مهارت های

^۱-Segrin

^۲-Social competenes

^۳-Dubois , D.L., & Felner, R.D.

^۴-Argyle, M.

^۵-Trower, P & et al.

اجتماعی است. در مورد کفایت اجتماعی می توان گفت که نقش اساسی در پیشگیری از بیماری های جسمی و روانی ایفا می کند. بر این اساس، فردی که دارای کفایت اجتماعی است، می تواند استفاده مؤثری از قابلیت های فردی و شرایط محیطی اش بنماید و به خوبی می تواند این قابلیت ها و توانایی ها را توسعه دهد. رویکرد مشابهی وجود دارد که می گوید، که کفایت اجتماعی، شخص را قادر می سازد تا رفتارهای اجتماعی مورد نظر را انجام دهد و روابط بین فردیشان را به گونه ی تقویت کند که به علائق و منافع دیگران هم احترام بگذارد (بابوسیک^۱، ۲۰۰۸).

الویت^۲ (۲۰۰۲) معتقد است که کفایت اجتماعی در کارکرد اجتماعی و تحصیلی موفقیت آمیز افراد مهم می باشد و نقش حائز اهمیتی در اجتناب یا بازداری واکنش های منفی دیگران ایفا می کند (کارتلج و میلبرن^۳، ترجمه نظری نژاد^۴، ۱۳۶۹).

از دیگر پدیده های که در دهه اخیر استقبال زیادی از آن شده، پدیده هوش هیجانی است، این است، این استقبال ناشی از توانایی فرضی هوش هیجانی بالاتر در حل بهتر مسائل، کاستن از میزان تعارضات بین آن چه که انسان احساس می کند یا آن چه که فکر می کند است. پژوهش های متعددی نشان داده که هوش هیجانی می تواند سبب افزایش میزان سلامت جسمی و روانی، رفاه، ثروت، موفقیت و شادی گردد (گلمن^۵، ۱۹۹۵، ترجمه پارسا، ۱۳۸۴).

گلمن هوش هیجانی را شامل: درک دیدگاه و احساسات دیگران، درک معنای عاطفی جلوه های چهره، همدلی، کنترل تکانه، خویشتن داری، خودآگاهی، ایجادارتباطات مناسب عاطفی با اطرافیان، درک و انجام درست رفتارهای قراردادی اجتماعی و توانایی تهییج فرد در فعالیت های زندگی روزمره می داند (گلمن، ۱۹۹۵، ترجمه پارسا، ۱۳۸۴).

مطالعات و پژوهش های نوین نشان می دهند که فقدان هوش هیجانی می تواند آثار مخربی را در زمینه های فردی و اجتماعی ایجاد کند و برعکس، تقویت و تحصیل آن زمینه ساز موفقیت های

^۱ -Babosik, Z.

^۲ -Elliot

^۳ - Kartledge & Milburn

^۴ - Nazaree-Nezhaad

^۵ -Golman, D.

بزرگ خواهد بود. از این رو افرادی که دارای هوش هیجانی بالای هستند، مهارت های اجتماعی بهتر، روابط درازمدت پایاتر و توانای بیشتری برای حل تعارضات دارند.

بیان مسئله

در طول قرن بیستم، روانشناسان علاقه فزاینده‌ی را به مطالعه تفاوت های فردی در زمینه کفایت اجتماعی از خود نشان می دادند. از اواخر دهه ۱۹۷۰ بخش عمده این پژوهش ها بر اثرات سودمند کفایت اجتماعی به سلامت و بهزیستی فیزیکی و روان شاختی تاکید داشتند. (اسروف^۱، ۱۹۸۴).

در بهداشت روانی اکتساب توانایی ها برای طی کردن مسیر رشد الزامی است که این موضوع، کفایت اجتماعی را از اهمیت اساسی برخوردار کرده است. (اسروف، ۱۹۸۴).

تمام فعالیت های انسان به سوی به زیستی روز افزون خود و هموعانشان جهت گرفته است، برای دستیابی به زندگی سالم، اولین قدم کسب مهارت ها و کفایت هایی است که فرد را مستقل می سازد و به زندگی وی معنا و جهت می بخشد. این امر بدون دستیابی به کفایت های اجتماعی خاص زمان هر فرد امکان پذیر نیست (اسروف، ۱۹۸۴، ترجمه علاقمند راه و فرهی، ۱۳۸۰).

الیوت (۲۰۰۲) معتقد است که کفایت اجتماعی در کار کرد اجتماعی و تحصیلی موفقیت آمیز افراد مهم می باشد و نقش حائز اهمیتی در اجتناب یا بازداري واکنش های منفی دیگران ایفای کند (کارتلج و میلبرن، ترجمه نظری نژاد، ۱۳۶۹) بنا به گفته تراور و همکاران (۱۹۷۸)، اگر شخصی بتواند بر رفتار دیگران به طریقی که قصد دارد و از نظر اجتماعی مقبول است تاثیر بگذارد کفایت اجتماعی است.

امامک فال^۲ (۱۹۸۲) رویکرد متفاوتی دارد و کفایت اجتماعی را یک اصطلاح ارزش عمومی تعریف می کند که بر اساس ملاک های معین، منعکس کننده قضاوت شخصی است، مبنی بر اینکه عملکردش در یک تکلیف اجتماعی معین شایسته باشد، بنابراین شایستگی اجتماعی وابسته به نتایج یا پیامد تعاملات اجتماعی شخص به نظر می رسد که با واکنش فرد دیگر مشخص می شود. کفایت

^۱-Sroufe, L.A

^۲-Mak, Fal

اجتماعی در آنچه که شخص انجام می دهد نیست ، بلکه در این است که عملکرد او چگونه توسط دیگران ارزیابی می شود . بنابراین بی کفایتی اجتماعی بیانگر ناتوانی در دستیابی به پیامدهای موفقیت آمیز یا قضاوت های مطلوب از جانب تعاملات اجتماعی است (داینروکیم ۲۰۰۴) .

فلنرو همکاران^۱ (۱۹۹۰) چهار مقوله مهارت های شناختی ، مهارت های رفتاری ، کفایت های هیجانی و آمایه های انگیزشی را به عنوان ابعاد اصلی کفایت اجتماعی معرفی کرده اند .

دو مدل رشد مهارت های اجتماعی بر بیشتر مدل های فعلی تاثیر داشته اند . مدل نخست فرض می کند مهارت های اجتماعی ماهیت خصیصه ی دارند و ویژگی های شخصیتی یک فرد یا گرایشات و تمایلات پاسخگویی هستند .بعلاوه ، کفایت اجتماعی به عنوان یک مفهوم فرضی در ((مدل صفت)) در نظر گرفته است که سطح مهارت فرد در طول زمان و موقعیت ها ثابت خواهد ماند . ارزیابی کفایت اجتماعی تحت مدل صفت شامل این موارد می شود : خود گزارشی ، ایفای نقش ، مشاهدات رفتاری و درجه بندی توسط افراد دیگر نظیر همسالان ، معلمان و والدین به علاوه کفایت اجتماعی از طریق کفایت ها یا بسندگی که فرد به وسیله آن به یک موقعیت اجتماعی پاسخ می دهد ، استنباط می شود (مک فال ، ۱۹۸۲) .

مدل دوم ((مدل مولکولی)) کفایت اجتماعی است . این مدل در پاسخ به مدل مولکولی مهارت های اجتماعی برحسب رفتار های قابل مشاهده خاص ، تعریف شده اند .

کنت داج^۲ (۱۹۸۵) ، ابتدا یک مدل از کفایت اجتماعی را براساس نظریه پردازش اطلاعات مطرح کرد . پردازش اطلاعات اجتماعی تصور می شود بر پاسخ رفتاری در یک موقعیت معین تاثیر می گذارد . و فرایندهای زیر را شامل می شود : پذیرش نقش تکانش گری^۳ ، وساطت کلامی^۴ ، حل مساله^۵ و کشف مفهوم نشانه^۶ .

^۱-Felner, R.D ,& et al.

^۲-Kenneth Dodge

^۳- role taking

^۴- impulsivity

^۵- verbal mediation

^۶- intention- cuedetecting

بر طبق نظر داج پنج مولفه تعامل اجتماعی وجود دارد، رفتار اجتماعی، فرایند فیلتر کردن (تصفیه سازی)^۱، پردازش اطلاعات، پاسخ رفتاری و قضاوت ایجاد شده توسط دیگران. (داج، ۱۹۸۵).

مدل سه وجهی کفایت اجتماعی^۲ یک مدل چند سطحی است که درصد ادغام و یکپارچه سازی سازگاری اجتماعی، عملکرد اجتماعی و مهارت های اجتماعی در یک مدل سلسه مراتبی است. مدل سه وجهی فرض می کند که عملکرد باید به منظور پی بردن به مولفه ها و پیامد های رفتار شایسته از نظر اجتماعی مورد بررسی قرار گیرد و دوم اینکه رفتار شایسته از لحاظ اجتماعی از طریق شایستگی های عملکرد شخص در یک تکلیف اجتماعی معین، به بهترین حالت مشخص می شود (کاول^۳، ۱۹۹۰).

سازگاری اجتماعی^۴ در نظریه پیشنهاد شده به عنوان تحقق اهدافی که تصور می شود به لحاظ رشدی مناسب است و اغلب تحت تاثیر ارزش های اجتماعی و فرهنگی شخص قرار دارند، تعریف شده است کفایت اجتماعی در این مدل به عنوان یک صنعت که در طول زمان و در تمامی موقعیت ها ثابت و پایدار هستند، نگریسته می شود (کاول، ۱۹۹۰).

در نظریه منشور کفایت اجتماعی^۵، سه سطح برای رشد کفایت اجتماعی وجود دارد، سطح نظری، سطح شاخص های کفایت اجتماعی و مهارت های کفایت اجتماعی، سطح نظری بیان می کند که کفایت اجتماعی از روابط متقابل در میان افراد ناشی می شود. سطح شاخص، شامل دو حوزه است، خود و دیگران، تصور می شود که حوزه های خود و دیگران ممکن است در تعامل و یا در تعارض با یکدیگر باشند. سطح مهارت ها در پایین منشور قرار گرفته است و بیانگر توانایی های ویژه ای است که برای رسیدن به کفایت اجتماعی ضروری هستند. (رز-کراستور^۶ ۱۹۹۷).

^۱ - filtering process

^۲ - Tri- model of social competence.

^۳ - Cavell , T. A

^۴ - Social adjustment

^۵ - Social competence Prism

^۶ - Rose – Krastor. L.

مدل چهار بعدی کفایت اجتماعی^۱، هدف از این مدل فراهم کردن یک مفهوم سازی نظام مند و دقیق از کفایت اجتماعی و مولفه های آن می باشد (دبویس و فلنر ۱۹۹۶).

چهارمهارت فراگیر، که برای رشد کفایت اجتماعی لازم هستند، عبارتند از: مهارت ها و توانایی های شناختی، مهارت های رفتاری، کفایت هیجانی^۲، انگیزش و انتظار^۳، مدل چهار بعدی به تناسب فرد - محیط توجه دارد. (دبویس و فلنر ۱۹۹۶).

هوش هیجانی عبارت است از توانایی پردازش اطلاعات هیجانی که شامل درک، فهم و مدیریت هیجانی بوده و به بیان دیگر ظرفیت و توانایی خلق نتایج مثبت در روابط خود و دیگران می باشد (مایر^۴، ۱۹۹۷).

هوش هیجانی بدین معناست که حالات خلقی معمولی هم می توانند به صورت بنیادی، ما را شیوه رفتار خود و دیگران آگاه سازند. افراد معمولاً از این اثرات آگاهی ندارند. لذا هوش هیجانی بالا بیانگر نگرش هوشیارانه و سنجیده نسبت به این تاثیرات می باشد. القای عاطفی گستره ای از رفتارهای میان فردی را تحت الشعاع قرار می دهد. (سپاروچی و همکاران، ترجمه امام زاده ای و نصیری، ۱۳۸۳). عواطف و احساسات در زندگی ما نقش بسیار مهمی را ایفا می کنند. امروزه نقش مهارت های هیجانی در ایجاد و برقراری روابط سالم، پویا و مؤثر با افراد بر هیچکس پوشیده نیست. اگر فردی نتواند عواطف و هیجان های خود را کنترل کند. اگر فردی نتواند احساسات دیگران را درک کرده و از دیدگاه آنان به مسائل نگاه کند. اگر فردی نتواند خویشتن داری کرده و تکانه های خود را کنترل نماید و به عبارتی از هوش هیجانی کافی برخوردار نباشد، بدیهی است که نمی تواند ارتباط سالم و هدفمندی با دیگر افراد جامعه برقرار کند. فردی که در حیطه عواطف شکست می خورد در مهارت ها و کفایت های اجتماعی همچون همدلی کردن با دیگران، حل تعارضات و کنترل تکانه، همکاری و روابط بین فردی دچار کمبودهای جدی می شود نمی تواند تأثیر مطلوبی بر دیگران داشته باشد (گلمن، ۱۹۹۵، ترجمه پارسا، ۱۳۸۳).

^۱ - The Quadripartite Model.

^۲ - emotional competency.

^۳ - expectancy.

^۴ - Mayer, J.D.,

لوپز، سالوی و استروس^۱ (۲۰۰۳)، به این نتیجه رسیدند که بین هوش هیجانی و رضایت از روابط اجتماعی رابطه وجود دارد و گرفتن نمره بالا در هوش هیجانی، با ارزیابی مثبت و تعاملات منفی کمتر در روابط با دیگران همراه است.

اسکات و همکاران^۲ (۲۰۰۱)، درباره رابطه هوش هیجانی و روابط بین فردی و به این نتیجه رسیدند افرادی که هوش هیجانی بالایی دارند توانایی همدلی و خودکنترلی بیشتری در موقعیتهای اجتماعی دارند، مهارتها و کفایتهای هیجانی بیشتری از خود نشان می دهند. با والدین خود مشارکت و همکاری بیشتری دارند و روابط عاطفی بیشتری با سایرین برقرار می کنند.

افرادی که دارای هوش هیجانی بالایی هستند، مهارت اجتماعی بهتر، روابط دراز مدت پایاتر و توانایی بیشتری برای حل تعارضات دارند (سلطانی فر، ۱۳۸۶).

پژوهش های اخیر ارتباطاتی را میان هوش هیجانی به ویژه بعد مدیریت عواطف و کیفیت تعاملات اجتماعی افراد نشان داده اند (لوپز^۳ و همکاران ۲۰۰۴).

در پژوهش های متعددی نشان دادند که هوش هیجانی حاصل از گزارش شخصی افراد با مهارت های ارتباطی و زیر مقایس های وابسته به آن رابطه دارد و این مهارت ها را به صورت مثبت و معنادار پیش بینی می کند. به عبارت دیگر افراد دارای هوش هیجانی بالاتر، در روابط بین شخصی خود پیام ها را بهتر درک می کنند، دارای مهارت گوش دادن بیشتری هستند، نسبت به فرایند ارتباط خود با دیگران از بینش بیشتری برخوردارند، در روابط خود قاطعیت بیشتری نشان می دهند و مهارت آن ها در نظم دهی به هیجان ها بیشتر است. (یوسفی، ۱۳۸۵).

پژوهش حاضر درصدد است به این مساله پردازد که آیا مقیاس کفایت اجتماعی در دانشجویان دانشگاه های آزاد تهران از ویژگی های روانسنجی قابل قبول برخوردار است؟

^۱ - Lopes ,P.N, Solovey ,P., & Straus, R.

^۲ - Schutte, N.S.

^۳ - Lopes, p.N., & et al